

Др Наташа Д. Стојановић, редовни професор
Универзитет у Нишу
Правни факултет у Нишу
natasa@prafak.ni.ac.rs

ДЕСЕТ ГОДИНА ЗАКОНА О ДОБРОБИТИ ЖИВОТИЊА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ*

Сажетак: Предмет ипажње аутора јесте Закон о добробити животиња у Републици Србији и ефекти његове десетогодишње примене. Аутор у раду ипоставља себи циљ да анализом и критичким сагледавањем ипјединих решења, садржаних у овом законском иптексту, ипийтиа њихов квалитет са аијектиа заиипиитије самих животиња и у односу на одговарајућа решења у законима о заиипиити животиња Немачке, Швајцарске, Аустрије и Хрватске. Циљ аутора је, ипикође, да ипийтиа деловорности и ипактиичну ипименљивост одговарајућих одредаба овог законског ипектиа и на основу ипипражене ипаксе Прекршајног суда у Новом Саду, Прекршајног суда у Крагујевцу и Прекршајног суда у Нишу, за ипоследњих ипј година његове ипимене. Аутор се у раду залаже за измене и доипуне ипјединих решења, садржаних у српском Закону о добробити животиња, које је ипакса ипреипзнала као недовољно ипименљива, за брисање решења која се директино конфронтиирају заиипиити добробити животиња и за оснаживање надзорно-иправног механизма, како би се ипосипеишила ипимена овог законског ипектиа. По схваиању аутора, ипобољшању ипимене домаћег Закона о добробити животиња, али и ипипијећих иподзаконских акаипа, доипринело би формирање Комисије за заиипиитиу добробити животиња, као и увођење, на нивоу сваког округа на ипериипорији Републике Србије, ипвереника за животиње.

* Овим путем изражавам најдубљу захвалност Сузани Рајовић, председници Прекршајног суда у Крагујевцу, мр Каменку Козарском, председнику Прекршајног суда у Новом Саду и Мишелу Марковићу, председнику Прекршајног суда у Нишу, што су ми омогућили да спроведем истраживање праксе у судовима у којима руководе и то у предметима који се односе на примену Закона о добробити животиња Републике Србије.

Рад је резултат истраживања на пројекту „Заштита људских и мањинских права у европском правном простору“ (бр. 179046), који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

Кључне речи: Закон о добробити животиња. – Измене и дојуне Закона. – Комисија за заштитиу добробити животиња. – Повереник за животиње. – Казнена полиција.

1. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Народна скупштина Републике Србије је Закон о добробити животиња донела 29. маја 2009. године,¹ који је ступио на правну снагу и, начелно, почео да се примењује од 10. јуна 2009. године.²

Овим законодавним потезом наша држава се сврстала у ред европских држава које посебним законом штите животиње и њихову добробит. Иначе, на европском правном простору, према доступним подацима, мало је држава које немају закон којим се обезбеђује интегрална заштита животиња, попут Француске и Руске Федерације.³ То, међутим, никако не значи да те државе другим правилима, у првом реду, грађанскоправним и кривичноправним прописима, у одређеној мери не штите животиње.⁴

На територији Републике Србије, осим ЗДЖ, и други законски текстови имају као основни предмет заштиту животињског света. Ту спадају Закон о дивљачи и ловству,⁵ Закон о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда⁶

¹ Закон о добробити животиња Републике Србије – ЗДЖ, *Службени гласник РС*, бр. 41/2009.

² Изузетак представља одредба Закона која се тиче забране држања, репродукције, увоза, извоза и усмрћивања животиња, због производње крзна и коже, чије је ступање на правну снагу и примена одложено до 1. јануара 2019. године. Вид. ЗДЖ, чл. 7, ст. 1, тач. 37, у вези са чл. 89.

³ За потребе овог рада коришћена је база података <https://www.globalanimallaw.org/database/national/index.html>, 4. јун 2019. године.

⁴ У том правцу, вид. Кривични законик Републике Француске – КЗФ, чл. 521-1 и 521-2 (Code penale од 22. јула 1992. године, пречишћен текст на дан 1. јуна 2019. године, на интернет страници <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070719>, 14. јун 2019. године) и Кривични законик Руске Федерације, чл. 245 (Уголовный кодекс Российской Федерации од 13 јуна 1996. године, N 63-ФЗ, са последњим изменама и допунама од 29. јула 2017. године, на интернет страници <http://www.interlaw.ru/law/docs/10008000>, 14. јун 2019. године), као и Грађански законик Републике Француске, чл. 515-14 (Code civil од 21. марта 1804. године, пречишћен текст на дан 12. јула 2019. године, на интернет страници <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070721>, 18 јун 2019. године) и Грађански законик Руске Федерације, чл. 137 (Гражданский кодекс Российской Федерации, први део од 30. новембра 1994. године, N 51-ФЗ, други део од 26. јануара 1996. године, N 14-ФЗ, трећи део од 26. новембра 2001. године, N 146-ФЗ и четврти део од 18. децембра 2006. године, N 230-ФЗ, са последњим изменама и допунама од 29. јула 2017. године, на интернет страници <http://www.interlaw.ru/law/docs/10064072>, 18. јун 2019. године).

⁵ Закон о дивљачи и ловству Републике Србије, *Службени гласник РС*, бр. 18/2010 и 95/2018 – др. закон.

⁶ Закон о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда Републике Србије, *Службени гласник РС*, бр. 128/2014 и 95/2018 – др. закон.

и Закон о ветеринарству.⁷ У односу на побројане законске текстове, ЗДЖ је, према тематици коју обрађује и броју животиња чију добробит штити, нај-свеобухватнији законски текст.

Будући да се ове године навршава десет година од почетка примене ЗДЖ, то је прилика да се испита квалитет одређених његових решења са аспекта заштите животиња, да се она упореде са одговарајућим правилима која важе у појединим државама европског правног простора и да се сагледа степен њихове применљивости и делотворности у пракси.

2. ОСНОВНА ОБЕЛЕЖЈА ЗАКОНА О ДОБРОБИТИ ЖИВОТИЊА

Будући да је ЗДЖ донет знатно касније у односу на законе о заштити животиња великог броја европских држава, он је за узор имао решења садржана у овим законским текстовима, посебно у законима о заштити животиња Немачке⁸ и Швајцарске⁹ и Аустрије.¹⁰

У односу на право Немачке, Швајцарске и Аустрије где су закони о заштити животиња своје утемељење нашли у одредбама устава којима се непосредно промовише заштита животиња,^{11 12 13} ЗДЖ нема за основ одредбу

⁷ Закон о ветеринарству Републике Србије – ЗВ, *Службени гласник РС*, бр. 91/2005, 30/2010, 93/2012 и 17/2019 – др. закон.

⁸ Закон о заштити животиња Републике Немачке – ЗЗЖН (Tierschutzgesetz од 24. јула 1972. године, у верзији објављеној 2006. године, *BGBI. I S.* 1206, 1313, закључно са изменама и допунама од 17. децембра 2018. године, *BGBI. I p.* 2586, на интернет страници <http://www.gesetze-im-internet.de/tierschg/BjNR012770972.html>, 22. јун 2019. године).

⁹ Закон о заштити животиња Швајцарске Конфедерације – ЗЗЖШ (SR 455 Tierschutzgesetz од 16. децембра 2005. године, *AS 2008 2965*, *BBI 2006 327*, закључно са изменама и допунама од 20. јуна 2014. године, *AS 2017 249*, *BBI 2011 5571*, на интернет страници <https://www.admin.ch/opc/de/classified=compilation/20022103/index.html>, 22. јун 2019. године).

¹⁰ Закон о заштити животиња Републике Аустрије – ЗЗЖА (Tierschutzgesetz од 28. септембра 2004. године, *BGBI. I*, Nr. 118/2004, закључно са изменама и допунама од 21. децембра 2018. године, *BGBI. I* Nr. 86/2018, на интернет страници <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassungundNormen&Gesetzesnummer=20003541>, 22. јун 2019. године).

¹¹ Вид. Устав Републике Немачке, пар. 20а (Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland од 23. маја 1949. године, *BGBI. S.* 1, закључно са изменама и допунама од 28. марта 2019. године, *BGBI. I S.* 404, на интернет страници <https://www.bundestag.de/parlament/aufgaben/rechtgrundlagen/grundgesetz>, 4. март 2019. године).

¹² Вид. Устав Швајцарске Конфедерације, чл. 120, ст. 2 (RS 101 Constitution fédérale de la Confédération suisse, од 18. априла 1999. године, *RO 1999 2556*, *FF 1999 5306*, закључно са изменама и допунама од 16. јуна 2017. године, *RO 2019 769*, *FF 2016 6003*, на интернет страници <https://www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/19995395/index.html>, 4. март 2019. године).

¹³ Вид. Устав Републике Аустрије, пар. 2 (Bundes-verfassungsgesetz der Republik Österreich од 1. јануара 1930. године, *BGBI. Nr.*1/1930, закључно са изменама и допунама од

Устава¹⁴ којом се директно штити добробит животиња, већ се тај основ налази у чл. 97, ст. 1, тач. 9 који, у склопу надлежности Републике Србије, прописује да она уређује и обезбеђује, поред осталог, заштиту и унапређење биљног и животињског света.^{15 16}

Са укупно 89 чланова, материја, коју обухвата ЗДЖ, подељена је у неколико целина: I Основне одредбе; II Општа заштита добробити животиња; III Посебна заштита добробити животиња; IV Удружења и организације у области заштите добробити животиња; V Надзор; VI Казне и VII Прелазне и завршне одредбе.

Како по броју чланова, тако и по структури ЗДЖ не личи претерено на своје узоре. Тако, ЗЗЖА садржи 48 параграфа и својом садржином обухвата следеће делове: 1. Опште одредбе; 2. Држање животиња; 3. Спровођење закона; 4. Казнене и завршне одредбе. ЗЗЖШ има 46 чланова, распоређених у веће целине, поглавља: 1. Опште одредбе; 2. Држање животиња; 3. Истраживање; 4. Овлашћења надлежних органа власти; 5. Казнене одредбе и 6. Завршне одредбе. ЗЗЖН садржи 22 параграфа, али са великим бројем правила у оквиру њих. Структуру овог Закона чине следећи одељци: 1. Начело; 2. Држање животиња; 3. Убијање животиња; 4. Захвати на животињама; 5. Експерименти на животињама; 6. Захвати и поступци за образовање, дошколавање и даље усавршавање; 7. Узгој животиња, трговина животињама; 8. Забрана преношења, промета и држања животиња; 9. Остале одредбе за заштиту животиња; 10. Спровођење Закона; 11. Прописи о казнама и 12. Прелазне и завршне одредбе.

У погледу садржине многобројних решења, међутим, има доста поклапања између домаћег ЗДЖ и ЗЗЖШ, ЗЗЖА, ЗЗЖН.¹⁷

У односу на аустријско и немачко право која својим законима о заштити животиња штите све животиње, домаћи ЗДЖ је фокусиран на заштиту животињских врста – кичмењака, не остављајући простор да се под окриље правне заштите подведу и бескичмењаци за које је научним доказима потврђено да имају осећаје¹⁸ Такво је, иначе, решење прихваћено у швајцарском праву.¹⁹

8. јула 2019. године, *BGBI*. I Nr. 57/2019, на интернет страници <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10000138>, 8. јун 2019. године).

¹⁴ Устав Републике Србије, *Службени гласник РС*, бр. 98/2006.

¹⁵ Поједини аутори сматрају да је тај уставни основ „климав“. Вид. Branislav Ristivojević, Tatjana Bugarski, „Krivično delo ‚Ubijanje i mučenje životinja‘ iz člana 269 KZ RS u svetlu Zakona o dobrobiti životinja“, *Žurnal za kriminalistiku i pravo*, NPB, 1/2014, 3.

¹⁶ О другим одредбама Устава Републике Србије које би, такође, могле послужити као темељи за ЗДЖ, вид. Наташа Стојановић, *Право животиња*, Правни факултет, Ниш 2017, 21–22.

¹⁷ У том правцу, рецимо, упор. ЗДЖ, чл. 7 са ЗЗЖН, пар. 3, ЗЗЖА, пар. 5 и ЗЗЖШ, чл. 4; затим, ЗДЖ, чл. 79, ст. 1, тач. 2, 12 и 25 са ЗЗЖН, пар. 16а, ст. 2, ЗЗЖА, пар. 37 и ЗЗЖШ, чл. 24.

¹⁸ Упор. ЗЗЖА, пар. 3, ст. 1 и ЗЗЖН, пар. 1 са ЗДЖ, чл. 2, ст. 1, у вези са чл. 5, ст. 1, тач. 13.

¹⁹ Вид. ЗЗЖШ, чл. 2, ст. 1, у вези са чл. 1.

ЗДЖ, попут ЗЗЖА, ЗЗЖШ И ЗЗЖН, ограничава поље примене само на дивље животиње у заточеништву, а не и на дивље животиње у природним стаништима.²⁰

Као и закони о заштити животиња Швајцарске, Немачке и Аустрије и домаћи ЗДЖ животињама не признаје права животињама.²¹ Сви наведени законски текстови дозвољавају да се животиње држе, користе у различите сврхе и да се са њима располаже. Овим законима се само постављају одређена ограничења свим тим активностима, у првом реду, забраном изазивања бола, патње, страха, стреса или повреде²² и нормирањем одговорног власништва,²³ остварјујући, на тај начин, изван балансу између интереса људи и интереса животиња.²⁴

Сваки члан ЗДЖ представља посебну мисаону целину, састављену од више ставова. Сваки став, по правилу, састоји се од једне реченице. У Закону, начелно, нема позивања на друге чланове, садржане у самом законском тексту, или у другим законима, за разлику, рецимо од немачког ЗЗЖ и до-некле, и аустријског ЗЗЖ који су по томе препознатљиви.

ЗДЖ, попут, рецимо ЗЗЖШ и ЗЗЖА, садржи ближа одређења стручних термина, употребљених у законском тексту, како би се олакшала његова примена.

ЗДЖ одликује углавном јасноћа и прецизност формулација. Од тог правила има одступања. Примера ради, из чл. 56, ст. 1, који прописује да је власник, односно држалац кућних љубимаца који се бави њиховом репродукцијом у комерцијалне сврхе дужан да брине о самом леглу и да штити живот, здравље и добробит младунаца, не може се закључити да ли су та лица дужна да се региструју код надлежног министарства, како је то децидирано прописано за одгајивачнице, из чл. 59, ст. 1, премда и једни и други раде исти посао. Такође, није прецизно формулисана, а ни довољно јасна одредба чл. 15, да се животиња усмрђује, ако је лишаваче живота за њу од веће користи него сам живот и патња коју он продукује,²⁵ када генерално за

²⁰ Вид. ЗДЖ, чл. 2, ст. 3, ЗЗЖА, пар. 3, ст. 4, ЗЗЖШ, пар. 2, ст. 4, ЗЗЖШ, пар. 13.

²¹ О правима која се животињама могу признати, вид. Milan Paunović, „Životinjska prava, Prilog proširenoj teoriji ljudskih prava“, *Strani pravni život* 3/2005, 9–44; Gary L. Francione (Франћоне) and Robert Garner (Гарнер), *The Animal Rights Debate, Abolition or Regulation?*, Columbia University Press, New York, 2010; Nataša Stojanović „Which animal rights should be recognized?“, *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu*, Vol. 64, no. 3/2016, 75–92.

²² То експлиците наводе: ЗЗЖШ, чл. 4, ст. 2, ЗЗЖА, пар. 5, ст. 1, ЗЗЖН, пар. 1 и ЗДЖ, чл. 7.

²³ Вид. ЗЗЖН, пар. 2, ЗЗЖШ, чл. 4, ст. 1, ЗЗЖА, пар. 13 и ЗДЖ, чл. 6, ст. 2–3.

²⁴ Слично запажање, за швајцарски ЗЗЖ, вид. Margot Michel (Мишел) Eveline Schneider Kayassch (Шнајдер Кијасе), „The Legal Situation of Animals in Switzerland: Two Steps Forward, One Step Back – Many Steps to go“, *Journal of Animal Law*, Vol. VII, 2011, 13.

²⁵ О разлозима за лишење живота животиња, вид. Н. Стојановић (2017), 204–206.

сваког човека, па и животињу као бића са осећањима, живот има посебну вредност и вредан је живљења.

Десетогодишњу примену ЗДЖ обележава постојаност. Наиме, до сада овај законски текст није мењан, ни допуњаван.

3. ПОДЗАКОНСКИ АКТИ КОЈИ ИМАЈУ УТЕМЕЉЕЊЕ У ЗАКОНУ О ДОБРОБИТИ ЖИВОТИЊА

3.1. Легислативна овлашћења министра надлежног за послове ветерине

За министра, надлежног за послове ветерине, а на основу ЗДЖ,²⁶ предвиђен је рок од две године од ступања на правну снагу овог законског текста да, полазећи од овлашћења садржаних у његовим одредбама, донесе више подзаконских аката којим ближе уређује одређене сегменте опште или посебне добробити животиња.

Детаљном анализом легислативног рада надлежног министра могло се уочити да је он за поједине правилнике испоштовао рок за њихово доношење, као на пример за: Правилник о условима у погледу превозних средстава у којима се превозе животиње,²⁷ Правилник о начину држања паса који могу представљати опасност по околину,²⁸ или Правилник о условима који треба да испуњава зоолошки врт, односно мини зоолошки врт и елементима за одређивање мини зоолошког врта.²⁹ Министар, надлежан за послове ветерине, друге правилнике је донео, али са кашњењем, попут: Правилника о условима које морају да испуне одгајивачнице за животиње,³⁰ Правилника о условима које морају да испуњавају прихватилишта и пансиони за животиње,³¹ или Правилника о регистрацији, односно одобравању објеката за узгој, држање и промет животиња.³²

²⁶ Вид. ЗДЖ, чл. 88.

²⁷ Правилник о условима у погледу превозних средстава у којима се превозе животиње, *Службени гласник РС*, бр. 14/2010.

²⁸ Правилник о начину држања паса који могу представљати опасност по околину, *Службени гласник РС*, бр. 65/2010.

²⁹ Правилник о условима који треба да испуњава зоолошки врт, односно мини зоолошки врт и елементима за одређивање мини зоолошког врта, *Службени гласник РС*, бр. 75/2010.

³⁰ Правилник о условима које морају да испуне одгајивачнице за животиње, *Службени гласник РС*, бр. 14/2012.

³¹ Правилник о условима које морају да испуњавају прихватилишта и пансиони за животиње, *Службени гласник РС*, бр. 19/2012.

³² Правилник о регистрацији, односно одобравању објеката за узгој, држање и промет животиња *Службени гласник РС*, бр. 36/2017.

Поједине подзаконске акте, надлежни министар, и поред десетогодишње примене ЗДЖ, иако је за то овлашћен истим законским текстом, он још није донео: акт о ближим условима и начину организовања јавног приказивања животиња, на основу чл. 8, ст. 7 ЗДЖ; акт о ближим условима у погледу објеката за држање животиња, програму обуке о добробити животиња и ближој садржини Регистра лица за обуку животиња, на основу чл. 11, ст. 8; акт о начину обављања обуке животиња, на основу чл. 11, ст. 9 ЗДЖ; акт о врстама интервенција које може обављати власник, односно држалац животиње и врстама интервенција које се могу обављати без употребе анестезије, на основу чл. 13, ст. 6; акт о врстама специфичних и инвазивних огледа на животињама, на основу чл. 34, ст. 8 ЗДЖ; акт о врстама дозвољених генетских манипулација и модификација на животињама, на основу чл. 47, ст. 2 ЗДЖ; акт о начину и средствима за прикупљање напуштених и изгубљених животиња, као и начину превоза и збрињавања напуштених и изгубљених животиња, на основу чл. 66, ст. 5 ЗДЖ. То, свакако, отежава примену ЗДЖ и омогућава да се његове одредбе различито интерпретирају у пракси, углавном на штету животиња.

Будући да доношење преосталих подзаконских аката или измена и допуна постојећих прописа, из надлежности министра овлашћеног за послове ветерине, подразумева добро познавање ветерине, медицине, пољопривреде, зоологије, а изнад свега посебна знања која се тичу заштите добробити животиња, неопходно је да постоји одређено експертско тело, попут Савета за добробит животиња у Аустрији³³ или Комисије за заштиту животиња у Немачкој.³⁴

У делокруг аустријског Савета за добробит животиња, као савезног органа, спада саветовање надлежног министра о питањима добробити животиња; припремање и достављање мишљења о нацртима прописа на основу ЗЗЖА; израда основа за доношење одлука на темељу научних и практичних налаза и стручних мишљења; и писање препорука и одговора на питања, у домену добробити животиња, у име надлежног министра, полазећи од прописа Европске уније, економских услова и могућности у практичној примени.^{35 36}

Овлашћења немачке Комисије за заштиту животиња су мање одређена, будући да ЗЗЖН прописује да она служи надлежном савезном министру као

³³ Састав Савета за добробит животиња прописује ЗЗЖА, пар. 42, ст. 2 и 3.

³⁴ Вид. ЗЗЖН, пар. 16, б. Иначе, састав ове Комисије није нормиран ЗЗЖН, већ је то препуштено подзаконским актима.

³⁵ Вид. ЗЗЖА, пар. 42, ст. 7.

³⁶ Поред Савета за добробит животиња, у Аустрији, на савезном нивоу, делује и Комисија за добробит животиња (на основу ЗЗЖА, пар. 41а), чија се овлашћења унеколико поклапају са овлашћењима Савета за добробит животиња, будући да она има задатак да саветује надлежног министра о питањима из домена добробити животиња, да даје препоруке надлежном министру у погледу стратегије за даљи развој добробити животиња и препоруке у вези политичких приоритета на плану рада надлежног министра који се тичу добробити животиња. Вид. ЗЗЖА, пар. 41а, ст. 6.

подршка у питањима заштите животиња. Притом, надлежни министар је дужан да саслуша мишљење Комисије за заштиту животиња, пре него што донесе неки пропис.³⁷

Конституисање оваквог тела у Републици Србији не само што би олакшало рад надлежног министра и дало квалитетнију димензију његовом деловању, већ би и допринело да се избегне неусаглашеност подзаконских прописа са ЗДЖ.³⁸

Посебан проблем за снажање у пракси је велики број подзаконских аката, са понављањем истих решења³⁹ за поједине сегменте заштите добробити животиња, уместо да се, рецимо, поступило на начин који прописује швајцарски Правилник о заштити животиња.⁴⁰

3.2. Легислативна овлашћења органа јединица локалне самоуправе

Рок од две године од ступања на правну снагу ЗДЖ прописан је и за органе јединице локалне самоуправе у погледу доношења одлука којим се ближе прецизира место и начин извођења кућних љубимаца на јавне површине и израде програма контроле и смањења популације напуштених паса и мачака, према специфичностима средине.⁴¹

Слово ЗДЖ у потпуности је испоштовала скупштина града Ниша, усвајањем Одлуке о местима и начину извођења кућних љубимаца на јавне површине на територији града Ниша,⁴² док је град Крагујевац то питање претежно уредио Одлуком о држању и заштити домаћих животиња на територији града Крагујевца,^{43 44} а град Нови Сад, Одлуком о држању домаћих животиња.⁴⁵

³⁷ Вид. ЗЗЖН, пар. 16, б.

³⁸ О томе је већ писано, када је реч о превозу животиња. Вид. Наташа Стојановић, „Правна заштита добробити животиња током превоза у Европи“, *Теме*, 3/2013, 1265–1267.

³⁹ *Ibid.*

⁴⁰ Вид. Правилник о заштити животиња Швајцарске Конфедерације – ПЗЖ (Tierschutzverordnung од 23. априла 2008. године, *AS 2008 2985*, са последњим изменама и допунама од 27. новембра 2018. године, *AS 2018 4283*, на интернет страници <https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/20080796/index.html>, 22. јун 2019. године).

⁴¹ Вид. ЗДЖ, чл. 54.

⁴² Одлука о местима и начину извођења кућних љубимаца на јавне површине на територији града Ниша, *Службени листи града Ниша*, бр. 10/2015 и 18/2017.

⁴³ Одлука о држању и заштити домаћих животиња на територији града Крагујевца, чл. 20–25 (*Службени листи града Крагујевца*, бр. 18/2014 – пречишћен текст, 9/2017 и 11/2018).

⁴⁴ Ова Одлука упуђује на друге прописе који се, такође, примењују у конкретном случају. Вид. овај подзаконски акт, чл. 20–21.

⁴⁵ Одлука о држању домаћих животиња града Новог Сада, чл. 18–28 (*Службени листи града Новог Сада*, бр. 60/2010, 12/2011, 17/2011 – испр., 1/2012, 65/2013 – др. одлука, 13/2014, 11/2015, 33/2015 – аутентично тумачење, 63/2015 и 16/2018).

У Посебном извештају Заштитника грађана, посвећеном проблемима у примени одредаба ЗВ и ЗДЖ, о старању о напуштеним и изгубљеним животињама, из 2019. године, може се видети да је од укупног броја јединица локалне самоуправе које су испуниле своју обавезу сарадње са заштитником грађана (укупно 118 јединица локалне самоуправе од 150 градова и општина на територији Републике Србије), те попуниле анкету са одговарајућим бројем питања, релативно мали број ових субјеката је благовремено или са „разумним“ кашњењем (у првих шест година од почетка примене Закона), донео Програм контроле и смањења популације напуштених паса и мачака (укупно 37 јединица локалне самоуправе). Други су га донели тек у последње три године важења Закона (укупно 43 јединице локалне самоуправе). Док, не тако мали број јединица локалне самоуправе, до сада није испунио своју законску дужност, правдајући то своје нечињење углавном финансијским, кадровским и техничким проблемима. Незаинтересованост јединица локалне самоуправе да на својој територији почну са хуманим решавањем прекобројности популације напуштених паса и мачака, за почетак, доношењем Програма контроле и смањења популације ових животиња, најбоље се види из одговара да је недоношење овог планског документа последица пропуста надлежних органа или „чињенице да нису биле упознате са овом обавезом“.⁴⁶

Субјекти који су благовремено или са кашњењем испунили дужност израде програма контроле и смањења популације напуштених паса и мачака, према специфичностима средине, придржавали су се, у његовој изради, препорука за контролу популације паса луталица Светске организације за здравље животиња (*World Organisation for Animal Health – OIE*),⁴⁷ што је позитивна околност.

Између онога што је написано у тим програмима и онога што се дешава у стварности постоји приличан несклад, па су тако од појединих удружења за заштиту животиња забележени случајеви да се уместо регистрације и обележавања напуштених паса и мачака и њихове стерилизације и удомљавања или враћања на место где су раније боравили, пси усмрћују, иако је реч о здравим и младим животињама, или да се папиролошки изведу све ове радње, а у пракси готово ништа од тога, и притом се из градског буџета

⁴⁶ Вид. Заштитник грађана Републике Србије, „Посебан извештај Заштитника грађана – Проблеми у примени одредби Закона о ветеринарству и Закона о добробити животиња о старању о напуштеним и изгубљеним животињама“, Београд, 2019, на интернет страници <https://www.ombudsman.rs/index.php/izvestaji/posebni-izvestaji/>, 12. јун 2019. године.

⁴⁷ Вид. Светски кодекс за здравље животиња, Пододелак 7. 7. Контрола популације напуштених паса (Terrestrial Animal Health Code, Chapter 7. 7, Stray dog population control), на интернет страници http://www.oie.int/index.php?id=169&L=0&htmfile=chaptire_aw_stray_dog.htm, 9. мај 2019. године.

одливају велика средства, на име хуманог третмана напуштених животиња.⁴⁸ Програмом контроле и смањења популације напуштених животиња утврђена мера јединица локалне самоуправе да промовишу одговорно власништво над животињама, путем медијске кампање, осим спорадичних примера,⁴⁹ није се уопште реализовала, а такву судбину је доживела и мера едукације и информисања власника, односно држаоца животиња о дужностима које имају према животињама и хуманом поступању према њима, уважавајући њихове потребе и особине.

Поштовање слова Закона одређеног броја јединица локалне самоуправе у правцу доношења програма контроле и смањења популације напуштених паса и мачака, уз оснивања прихватилишта, како је већ приметио Заштитник грађана Републике Србије, није никаква гаранција за решавање вишедеценијског проблема напуштених животиња.⁵⁰ Ми додајемо, утолико пре што за друге јединице локалне самоуправе које још нису донеле овај плански документ, ЗДЖ изгледа не важи и што се оне, као и власници животиња не контролишу и не санкционишу за напуштање и неспречавање рађања нежељених кућних љубимаца, укључујући ту и одгајивачнице.

4. О РЕГИСТРИМА КОЈЕ ВОДИ ИЛИ БИ ТРЕБАЛО ДА ВОДИ НАДЛЕЖНО МИНИСТАРСТВО

ЗДЖ налаже субјектима који држе, узгајају или обављају промет животиња у производне сврхе да објекте, у којима се те активности спроводе, упишу у одговарајући регистар објеката који води надлежно министарство, наравно после испуњења прописаних услова у непосредној вези са добробити животиња, а у погледу простора, просторија и опреме.⁵¹ То се подједнако односи и на одгајивачнице, продавнице животиња, пансионе за кућне љубимце, прихватилишта за напуштене животиње,⁵² а претпостављамо и на објекте за хигијену и улепшавање животиња, према ЗДЖ о томе ништа изричито не каже.⁵³

⁴⁸ Нарочито забрињавајуће делују подаци на које су указали представници удружења „Алфа“ о спровођењу програма контроле и смањења популације напуштених паса од стране Зоохигијене у Пожеги. Вид. Planiraju da ubiju 1.300 pasa i mačaka: teške optužbe na račun komunalaca iz Požege, <http://www.telegraf.rs/vesti/2047508-planiraju-da-ubiju-1-300-pasa-i-mačaka-teške-optužbe-na-račun-komunalaca-iz-požege-foto>, 12. мај 2019.

⁴⁹ Вид. У том погледу треба похвалити иницијативу града Београда и Управе за ветерину који су покренули кампању „Пријави насиље над животињама“, децембра 2012. године. Подаци преузети са интернет странице <https://nadlanu.com/134405/prijavite-nasilje-nad-zivotinjama/>, 22. март 2019.

⁵⁰ Вид. Заштитник грађана Републике Србије, 2019.

⁵¹ Вид. ЗДЖ, чл. 18, ст. 2.

⁵² Вид. ЗДЖ, чл. 59, ст. 1 и чл. 61, ст. 1.

⁵³ Вид. ЗДЖ, чл. 60.

У фокусу наше пажње су одгајивачнице и прихватилишта за напуштене животиње.

Објекти за репродукцију животиња у комерцијалне сврхе (одгајивачнице)⁵⁴ и продавнице животиња, да би могле деловати, сагласно одредбама ЗДЖ, морају бити, по испуњењу прописаних услова, уписане у Регистар објеката које води надлежно министарство. Тиме се, с једне стране, кроз контролу овлашћеног ветеринарског инспектора обезбеђује одређени ниво заштите животиња, а с друге стране, уведе у економске токове друштва субјекти који, захваљујући животињама, стичу приходе.

Увидом у Базу података Управе за ветерину Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Србије може се видети да је регистровано укупно 20 одгајивачница животиња, док се продавнице животиња не спомињу.⁵⁵ Мали број регистрованих одгајивачница не одговара реалном стању ствари, барем према ономе што База података Кинолошког савеза Србије садржи, будући да је њом обухваћено више од 3.200 одгајивачница паса које су, дакле, претежно „невидљиве“ за надлежно министарство и шире, за правни промет.⁵⁶ Правна ситуација око одгајивачница постаје још замршенија ако се узме у обзир да су штенад из тих одгајивачница предмет купопродаје, иако потичу из нерегистрованих објеката, што је супротно ЗВ⁵⁷ и што се таква активност сматра, према Закону о инспекцијском надзору,⁵⁸ прекршајем, чак и у ситуацији да је одгајивачница уписана код Агенције за привредне регистре, будући да се захтева посебна регистрација и код надлежног министарства. Овај правни апсурд добија на тежини ако се, с једне стране, узме у обзир чињеница да неко ко стиче добит, захваљујући животињама, не плаћа порез за обављање те активности и упошљава раднике „на црно“, а с друге стране, минимизира се заштита добробити животиња, будући да их нико не контролише и да су оне места за хиперпродукцију штенади која често заврше на улици као напуштене животиње, што и те како утиче на одлив средстава из буџета општина и градова.

Ако држава заиста жели да уведе ред у оснивање и рад одгајивачница и обезбеди добробит животиња, прекопотребно је доследно поштовање и примена свих релевантних прописа. То подразумева да само кућни љубимци који су рођени у регистрованим одгајивачницама, и који су притом обележени и

⁵⁴ Вид. ЗДЖ, чл. 5, ст. 1, тач. 33.

⁵⁵ Подаци доступни на интернет страници <http://vet.minpolj.gov.rs/sr/component/content/article/266-registri>, 14. јул 2019. године.

⁵⁶ Подаци доступни на интернет страници <http://ksrs.rs/odgajivacnice/>, 14. јул 2019. године.

⁵⁷ Вид. ЗВ, чл. 93, ст. 1.

⁵⁸ Вид. Закон о инспекцијском надзору Републике Србије, чл. 57, у вези са чл. 3, ст. 4 (Службени гласник РС, бр. 36/2015, 44/2018 – др. закон и 95/2018).

регистровани, могу бити продати или поклоњени.⁵⁹ То, такође, значи да Кинолошки савез Србије не би смео ни једну одгајивачницу да уведе у своје чланство, све док се она не региструје код надлежног министарства, а да чланице Савез обавезе да у разумном року (до једне године), предузму потребне кораке у правцу регистрације.

Законска дужност надлежног органа јединица локалне самоуправе о оснивању прихватилишта за забрињавање напуштених животиња је и даље, после толико година примене ЗДЖ, више мртво слово на папиру него реалност. Наиме, према доступним подацима Управе за ветерину при Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде, на територији Републике Србије регистровано је и ради укупно 70 прихватилишта, од тога 47 прихватилишта, чији су оснивачи органи јединице локалне самоуправе и 23, чији су оснивачи неки други субјекти.⁶⁰ Заштитник грађана Републике Србије у свом Посебном извештају посвећеном проблемима у примени ЗДЖ и ЗВ, наводи разлоге због којих многобројне јединице локалне самоуправе још нису основале прихватилишта за смештај животиња. Оне се, углавном, позивају на недостатак финансијских средстава⁶¹ и кадровских капацитета, као и на проблем налажења локација за изградњу прихватилишта за животиње. Заштитник грађана, с правом, у поменутом документу, констатује да овако неоодговоран приступ јединица локалне самоуправе у обезбеђењу смештајног простора за напуштене животиње, у великој мери је „подстакнут“ (не)поступањем Управе за ветерину која не врши потребну контролу, ради провере да ли су све јединице локалне самоуправе обезбедиле објекте за смештај животиња и да ли ти смештајни капацитети испуњавају услове за рад и, самим тим, добробит животиња.⁶²

Посебан проблем, када је реч о регистрованим прихватилиштима за напуштене животиње, а што је Заштитник грађана Републике Србије у наведеном Посебном извештају, такође, уочио, јесте да субјект – приватни предузетник који га је основао, барем на папиру, организују старање и бригу

⁵⁹ Хрватски законодавац инсистира на томе да се, приликом продаје пса или промене власништва над псом, мора обавезно, код оглашавања, објавити број микрочипа пса и број микрочипа његове мајке. Вид. *Zakon o zaštiti životinja Republike Hrvatske – 33ЖХ*, чл. 74, ст. 3 (*Narodne novine*, бр. 102/2017 и 32/2019).

⁶⁰ Подаци доступни на интернет страници <http://vet.minpolj.gov.rs/sr/component/content/article/266-registri>, 14. јул 2019. године.

⁶¹ С правом је примећено у правној литератури да такво оправдање нема реално покриће, будући да се вишемилионски износи из истих буџета троше за надокнаду штете, под сумњивим околностима, повећаног броја уједа паса. Детаљније о томе, вид. Марко Давинић, „Управно-правни аспекти Закона о добробити животиња“, *Зборник радова „Животиње и право“*, (ур. Марија Караникић-Мирић, Марко Давинић и Игор Вуковић), Правни факултет, Београд 2016, 126.

⁶² Вид. Заштитник грађана Републике Србије, 2019.

о напуштеним животињама, са територије више општина које немају прихватилишта, а да му капацитети самог прихватилишта то никако не дозвољавају.⁶³ Може се само наслутити где се те животиње налазе.

Осим ових прихватилишта, постоје и нерегистрована прихватилишта, у власништву удружења за заштиту животиња и појединаца. И једна и друга прихватилишта нису сигурна уточишта за напуштене животиње, будући да се у њима заразне болести лако шире, да су угинућа животиња изражена у готово истом проценту као и животиња које су на улици, да због ограничености простора и, редовно прекобројности, животиње доживљавају промене у понашању, које често има за последицу њихово сукобљавање, а било је и случајева, у појединим прихватилиштима, систематског злостављања и незаконитог усмрђења животиња.⁶⁴

Управа за ветерину Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Србије, осим регистра објеката у којима се животиње држе, дужна је да води регистре субјеката који обучавају, превозе или спроводе огледе на животињама.⁶⁵

Увидом у Базу података које води Управа за ветерину у окриљу надлежног министарства јасно се види да Регистар лица за обуку животиња не постоји, као ни Регистар превозника животиња,⁶⁶ док је успостављен Регистар за огледе на животињама и до сада су у њега уписана 23 субјекта који спроводе експерименте на животињама, укључујући ту и субјекте који се баве држањем, репродукцијом и прометом огледних животиња.⁶⁷

Непостојање регистра субјеката који превозе животиње у комерцијалне сврхе посебно добија на тежини, будући да је реч о широко разгранатој економској активности која укључује велики број животиња. То, с једне стране значи, да надлежни органи и даље немају увид у то: ко животиње превози? како се поступа са њима приликом утовара, истовара или претовара? јесу ли пратиоци животиња, ако их уопште има, прошли обуку за добробит животиња? да ли превозна средства задовољавају услове, прописане ЗДЖ и одговарајућим правилницима? С друге стране, постоји велика опасност да су ти исти субјекти који профитирају од животиња, „невидљиви“ за надлежне органе у Републици Србији и да од тога штету има друштвена заједница у целини. Српски нормотворац, вероватно рачунајући на

⁶³ Вид. Заштитник грађана Републике Србије, 2019.

⁶⁴ Подаци доступни на интернет страници <http://www.psiimackeursrbiji.edu.rs/prihvati-lista.php>, 9. мај 2018. године.

⁶⁵ Вид. ЗДЖ, чл. 11, ст. 1, чл. 22, ст. 1 и чл. 33, ст. 1.

⁶⁶ Заштитник грађана Републике Србије је, у већ споменутом Извештају, указао на непостојање овог Регистра.

⁶⁷ Подаци доступни на интернет страници <http://vet.minpolj.gov.rs/sr/component/content/article/266-registri>, 14. јул 2019. године.

одговоран приступ превозника животиња у вези уписа у Регистар превозника, а претходно и испуњења свих постављених услова око превоза животиња, препустио је самим превозницима да, подношењем захтева, одговарајуће садржине, надлежном министарству, покрену правни механизам регистрације. Евидентно је да овакво решење нема применљивост у пракси и да би свака општина на територији Републике Србије требало, на свом подручју, да проверава ко се бави овом профитабилном активношћу и да сваког нерегистрованог превозника пријави ветеринарској инспекцији.

5. СУБЈЕКТИ ОВЛАШЋЕНИ ЗА КОНТРОЛУ ПРИМЕНЕ ЗАКОНА О ДОБРОБИТИ ЖИВОТИЊА

„Главни контролор“ у спровођењу одредаба ЗДЖ, као и у примени подзаконских аката који прате овај законски текст јесте Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде које делује преко ветеринарских инспектора⁶⁸ и евенутално овлашћених ветеринара и ветеринарских станица.⁶⁹ Драгоцену помоћ ветеринарском инспектору, у његовом раду, могу да пруже, уколико то захтева, представници Министарства унутрашњих послова.⁷⁰ С правом је примећено у теорији да би ефикаснији надзорни механизам над применом одредаба ЗДЖ сигурно био постигнут, ако би, поред ветеринарских инспектора, била укључена и посебно формирана јединица при Министарству унутрашњих послова, обучена за добробит животиња и задужена за контролу примене овог законског текста, што се практикује већ годинама на простору Сједињених Америчких Држава, али и појединих европских земаља, попут Италије, Норвешке, Холандије, Белгије и Бугарске.⁷¹

Одређивање искључиво ветеринарских инспектора, преко којих надлежно министарство треба да надзире примену ЗДЖ и прописа утемељених на њему, чини се да је нереално замишљено од стране српског законодавца, с обзиром на широк спектар послова које тај инспекторски надзор подразумева. Ту се боље снашао, рецимо, хрватски законодавац, прописивањем да, осим ветеринарских инспектора, и пољопривредни инспектори врше инспекцијски надзор над спровођењем ЗЗЖХ и пратећих прописа.⁷²

Додуше, српски законодавац омогућава надлежном министру да овлашћеним ветеринарима може поверити поједине стучне послове за потребе ветеринарске инспекције. Међутим, то не подразумева потпуно поклапање

⁶⁸ Вид. ЗДЖ, чл. 76, ст. 1.

⁶⁹ Вид. ЗДЖ, чл. 80.

⁷⁰ Вид. ЗДЖ, чл. 78, ст. 2.

⁷¹ Вид. М. Давинић, 119, фн. 37.

⁷² Вид. ЗЗЖХ, чл. 75, ст. 3.

права и дужности између ветеринарских инспектора и овлашћених ветеринара.⁷³

Потпунијој контроли примене ЗДЖ и прописа донетих на основу њега, свакако, допринео би шири спектар права и дужности овлашћеног ветеринара и укључивање у послове инспекцијског надзора и пољопривредних инспектора. Као значајну карику у побољшању примене ЗДЖ (али и ЗВ) ми видимо и комуналне милицајце којима се могу, као и у хрватском праву, признати овлашћења да на лицу места читају микрочип кућног љубимца, улазе у просторије у којима се држе животиње и обавештавају, без одлагања, ветеринарског инспектора о свим поступцима према животињама које ЗДЖ забрањује, а за чију контролу је непосредно задужен ветеринарски инспектор.^{74 75 76} Ангажовање комуналних милицајаца у контроли спровођења ЗДЖ, допринело би да се сведу на најмању меру ситуације, да се код надлежних институција пријављује злостављање животиња,⁷⁷ а да оне субјекте који то чине, упућују на неке друге службе, позивајући се на то да нису надлежне, или да уопште не реагују.⁷⁸

Вишегодишња пракса у Швајцарској, у кантону Цирих, показала је да је увођење адвоката за добробит животиња у кривичним стварима,⁷⁹ поправило примену ЗЗЖШ за све време његовог деловања.^{80 81}

Таквом намером се очигледно водио и аустријски законодавац који налаже свакој покрајини на територији Аустрије да именује омбудсмана за заштиту животиња, са задатком да заступа интересе животиња.⁸²

⁷³ Упор. ЗДЖ, чл. 78 и чл. 80.

⁷⁴ У том правцу вид. ЗЗЖХ, чл. 80.

⁷⁵ Слично запажње већ је раније изнето. Вид. Nataša Vukomirović, „Uhvati – steriliši – vrati, zadrži ili udomi“, на интернет страници <http://link.plus.org.rs>, 12. фебруар 2017. године.

⁷⁶ О врстама овлашћења комуналних милицијаца у српском праву, вид. Закон о комуналној милицији Републике Србије, чл. 18 (*Службени гласник РС*, бр. 49/2019).

⁷⁷ ЗДЖ јасно каже да је дужност свих грађана Републике Србије да спрече и пријаве министарству, надлежном за послове ветерине или министарству, надлежном за унутрашње послове, све облике злостављања животиња и свако угрожавање живота, здравља и добробити животиња. Вид. ЗДЖ, чл. 3, ст. 3.

⁷⁸ Вид. Nataša Vukomirović, „Razlozi za izricanje malog broja osuđujućih presuda učinio-cima krivičnog dela ubijanja i zlostavljanja životinja“, на интернет страници <http://link.plus.org.rs>, 12. фебруар 2017. године.

⁷⁹ О овом институту опширније вид. Gieri Bolliger (Болигер), Michelle Richner (Рихнер) Vanessa Geritsen, (Геритсен) *Schweizer Tierschutzstraf-praxis 2008, Sechster auswertender Jahresbericht über die Tierstraffälle-Datenbank der Stiftung für das Tier im Recht (TIR)*, Zürich 2009, 19.

⁸⁰ Вид. М. Michel, Е. Schneider Kayasseh, 18.

⁸¹ Нажалост, референдум који је спроводен 7. марта 2010. године, са циљем увођења адвоката за добробит животиња у кривичним стварима за територију целокупне Швајцарске, доживео је потпуни крах, чак и на територији кантона Цирих. Вид. *ibid.*

⁸² Вид. ЗЗЖА, пар. 41.

Нови ЗЗЖХ, такође, прописује да свака јединица локалне самоуправе мора одредити лице одговорно за добробит животиња које притом мора бити и члан координационе радне групе.⁸³

Чини се, узимајући у обзир овлашћења омбудсмана за заштиту животиња у аустријском праву и вишегодишње деловање адвоката за животиње у кантону Цирих, да би постојање таквог субјекта, непосредно задуженог за заштиту добробити животиња и заступање њихових интереса на нивоу сваког округа у Републици Србији представљало подстицај за бољу примену ЗДЖ и ефикаснију заштиту животиња. Притом, повереници за заштиту животиња по окрузима, у исто време, били би, као експерти за питања заштите добробити животиња и чланови Комисије за заштиту добробити животиња, као саветодавног тела надлежног министра.

Вишем нивоу заштите добробити животиња свакако би допринела и „специјализација“ појединих тужилаца и судија за добробит животиња који поступају у предметима у непосредној вези са заштитом животиња.⁸⁴

6. КАЗНЕ ЗА ПРОТИВПРАВНО ПОСТУПАЊЕ ПРЕМА ЖИВОТИЊАМА САНКЦИОНИСАНО ЗАКОНОМ О ДОБРОБИТИ ЖИВОТИЊА

ЗДЖ, за противправно поступање према животињама предвиђа, као прекршајну санкцију, новчану казну која се: за правна лица креће у распону од 100.000 до 1.000.000 динара, за одговорно лице у правном лицу или органу јединице локалне самоуправе у износу од 10.000 до 50.000 динара, за физичко лице у распону од 5.000 до 50.000 динара, а за предузетника у износу од 50.000 до 500.000 динара.⁸⁵ За разлику од ЗЗЖН⁸⁶, као и ЗЗЖА,⁸⁷ ЗДЖ не прописује као прекршајну санкцију заштитне мере.

У односу на швајцарског и немачког законодавца који, полазећи од тежине противправних поступака према животињама, њих деле на кривична дела и прекршаје, домаћи нормотворац, попут аустријског легислатора,⁸⁸ предвиђа само прекршаје, препуштајући Кривичном законик Републике Србије,⁸⁹

⁸³ Вид. ЗЗЖХ, чл. 70, ст. 5.

⁸⁴ Слично решење је у примени у Швајцарској, у кантону Сент Гален, где постоји специјални тужилац, задужен за поступање у предметима противправног поступања према животињама. Вид. М. Michel, Е. Schneider Kayasseh, 19.

⁸⁵ Вид. ЗДЖ, чл. 82–85.

⁸⁶ Вид. ЗЗЖН, пар. 19–20.

⁸⁷ Вид. ЗЗЖА, пар. 39–40.

⁸⁸ Упор. ЗЗЖН, пар. 17–18, ЗЗЖШ, чл. 26 и чл. 28, као и ЗЗЖА, пар. 38.

⁸⁹ Кривични законик Републике Србије – КЗ, чл. 269 (*Службени гласник РС*, бр. 85/2005, 88/2005 – испр., 107/2005 – испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/19).

да кривичним делом убијања и злостављања животиње,⁹⁰ санкционише такво недозвољено понашање. Притом, ЗЗЖА, иако само нормира прекршаје, њих, такође, према тежини, рангира, одређујући различите износе новчаних казни. На идентичан начин поступа и немачки законодавац.⁹¹ ⁹² Изричита заповест швајцарског и аустријског законодавца је кажњавање и за покушај противправног понашања према животињама.⁹³

Оно што је посебно уочљиво, јесте висина казни за извршена кривична дела или прекршаје према животињама. Тако, швајцарски и немачки законодавац за извршено кривично дело према животињи забрањује казну затвора до три године или новчану казну,⁹⁴ а код нас је, само да упоредимо, за основни облик кривичног дела убијања и злостављања животиње прописана казна затвора до једне године или новчана казна, а тек када је у питању тежи облик овог кривичног дела, може се изрећи казна затвора до три године.⁹⁵ За учињене прекршаје према животињама новчана казна, у швајцарском праву је до 20.000 франака, а у немачком праву, за одређене, теже прекршаје, може се изрећи новчана казна до 25.000 евра, а за друге, лакше прекршаје до 5.000 евра.⁹⁶ У аустријском праву, за тежа противправна поступања према животињама, забрањена је новчана казна до 7.500 евра, а за лакше прекршаје, новчана казна до 3.750 евра.⁹⁷ ⁹⁸

Очигледно је да се оваквом казненом политиком аустријског, немачког и швајцарског законодавца може и превентивно и репресивно деловати на учиниоце кривичних дела и прекршаја према животињама, за разлику од домаћег нормотворца који благом казненом политиком, не користи животињама и не утиче, у некој значајнијој мери, на учиниоце кажњивих дела да промене свој однос према животињама и шире, према слабијима од себе.⁹⁹

⁹⁰ О природи овог кривичног дела, вид. Ана Батрићевић, „Домети и имплементација Закона о добробити животиња у правном систему Републике Србије“, *Правна ријеч, часопис за правну теорију и праксу*, Бања Лука, 23/2010, 356–361.

⁹¹ Вид. ЗЗЖН, пар. 18.

⁹² У домаћој правној литератури, такође, има схватања у прилог усаглашавању тежине прекршаја са висином новчане казне. Вид. Јелена Видић Трнинић, „Правна заштита кућних љубимаца у домаћем законодавству“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, XLVI, 4/2012, 331.

⁹³ Вид. ЗЗЖШ, чл. 28, ст. 2 и ЗЗЖА, пар. 38, ст. 5.

⁹⁴ Вид. ЗЗЖШ, чл. 26 и ЗЗЖН, пар. 17.

⁹⁵ Вид. КЗ, чл. 269.

⁹⁶ Вид. ЗЗЖШ, чл. 27 и ЗЗЖН, пар. 18, ст. 4.

⁹⁷ Вид. ЗЗЖА, пар. 38, ст. 1 и 3.

⁹⁸ Став аустријског законодавца је јасан да у случајевима тешког мучења животиње, мора се одредити новчана казна од најмање 2.000 евра, а у случају поновљеног тежег прекршаја, новчана казна до 15.000 евра и поновљеног лакшег прекршаја до 7.500 евра. Вид. ЗЗЖА, пар. 38, ст. 1–3.

⁹⁹ За строжију казнену политику изјашњава се и Ј. Видић Трнинић, 331.

Неко ће рећи, док чита овај текст, да висина новчаних казни одговара економској моћи становништва у Аустрији, Швајцарској и Немачкој и да је за наше поднебље то непромерно.

Да од благе казнене политике нема велике користи јасно потврђује хрватски законодавац који је, у новом ЗЗЖ, рангирао, према тежини, противправна поступања према животињама и прописао прилично високе новчане казне. Па тако, за одређене прекршаје (на пример, за држање животиња, ради продаје крзна), новчана казна за правна лица може се одмерити од 50.000 до 100.000 куна, а за физичка лица од 20.000 до 50.000 куна, уз могућност изрицања заштитне мере одузимања животиње и заштине мере забране држања животиње.¹⁰⁰ За друге прекршаје (примера ради, за напуштање животиње или кућног љубимца), новчана казна је блажа и креће се у распону од 30.000 до 50.000 куна, за правна лица, односно од 15.000 до 30.000 куна, за физичка лица.¹⁰¹ Чак и најнижа новчана казна, прописана за одређене прекршаје (на пример, не објави се број микрочипа пса и број микрочипа мајке пса, приликом оглашавања његове продаје), која за правна лица, износи од 8.000 до 15.000 куна, а за физичка лица, од 1.000 до 2.000 куна,¹⁰² може деловати и превентивно и репресивно. Притом, треба имати у виду да су Хрвати у погледу економске моћи у нешто бољој позицији у односу на Србе.¹⁰³

Осим благе казнене политике коју подржава законодавац у погледу противправних поступака, санкционисаних како КЗ, тако и ЗДЖ, уочљиво је и то да ЗДЖ одређена, очигледно противправна поступања према животињама уопште и не санкционише, попут дужности власника, односно држаоца кућног љубимца да га обележи и евидентира, сагласно одредбама ЗВ,¹⁰⁴ ¹⁰⁵ или да је власник, односно држалац животиње дужан да спречи рађање нежељених кућних љубимаца,¹⁰⁶ или да је дужност власника, односно држаоца кућног љубимца да обезбеди одговарајући смештај, уколико не може више да брине о њему,¹⁰⁷ и да не набрајамо више. Много је примера у тексту ЗДЖ где се, форме ради, прописују дужности за људе, у односу на

¹⁰⁰ Вид. ЗЗЖХ, чл. 85, ст. 4 и 5.

¹⁰¹ Вид. ЗЗЖХ, чл. 86.

¹⁰² Вид. ЗЗЖХ, чл. 88.

¹⁰³ То се најбоље може видети на примеру просечних месечних зарада. У марту 2019. године просечна месечна зарада у Хрватској износила је 873,5 евра, док је у Србији, у истом месецу, она износила 460,19 евра. Подаци преузети са интернет странице <https://ekonomski.net/u-hrvatskoj-prosecna-plata-873-evra-u-srbiji-460-evra.html>, 18. мај 2019. године.

¹⁰⁴ Вид. ЗДЖ, чл. 55, ст. 1, а у вези ЗВ, чл. 6, ст. 1, тач. 7.

¹⁰⁵ Насупрот томе, рецимо, хрватски законодавац овакво противправно поступање санкционише новчаном казном у износу до 6.000 куна. Вид. *Zakon o veterinarstvu Republike Hrvatske*, чл. 45, ст. 1–2, у вези са чл. 162 (*Narodne novine*, бр. 82/2013, 148/2013 и 115/2018).

¹⁰⁶ Вид. ЗДЖ, чл. 55, ст. 3.

¹⁰⁷ Вид. ЗДЖ, чл. 55, ст. 4.

животиње, али без санкције или санкције која не одговара тежини противправног поступања према животињи и која као таква не може ни превентивно, а ни репресивно деловати. Отуда, не можемо се сложити са аутором образложења Предлога ЗДЖ да ће се проблем напуштених паса решити прописивањем права и дужности власника, односно држаоца кућних љубимаца.¹⁰⁸ Без одговарајућих санкција за кршење права и дужности власника, односно држаоца животиња и без доследне примене истих у пракси, неће се решити овај проблем, што је на крају крајева и десетогодишња примена ЗДЖ потврдила.

Евидентно је да постојећа казнена политика није добар пут за одвраћање потенцијалних учиниоца прекршаја према животињама, нити за санкционисање учиниоца противправних поступака према животињама. Чини се да најбољи путоказ у одређивању казни за противправно поступање према животињама може да дâ правило садржано у Уредби Савета (ЕЗ) бр. 1/2005, које одређује да казне морају бити „делотворне, сразмерне учињеном прекршају и превентивне“.¹⁰⁹

Посебна прича је то што ЗДЖ и КЗ иста противправна поступања према животињама третирају и као прекршај и као кривично дело. Премда је правна теорија заузела став да ако је једно незаконито понашање, у исто време санкционисано и као кривично дело и као прекршај, онда „кривично дело као теже и опасније апсорбује прекршајно дело“¹¹⁰ чини се излишним да се убијање, злостављање животиња, затим организација, и финансирање борби између животиња, или, пак, организација или учешће у клађењу, у оваквим борбама, третира као прекршај, већ искључиво као кривично дело.¹¹¹ Аналогно би требало применити и у погледу напуштања животиња.^{112 113}

¹⁰⁸ Вид. Предлоз Закона о добробити животиња, Образложење, Други део, 58, <https://www.otvorenavlada.rs/pz-o-dobrobit-zivoitinja0044-lat-doc-2/>, 11. март 2019. године.

¹⁰⁹ Вид. Council Regulation (EC) No 1/2005 of 22 December 2004 on the protection of animals during transport and related operations and amending Directives 64/432/EEC and 93/119/EC and Regulation (EC) No 1255/97, чл. 25, ст. 1 (*OJ L 3 of 5. 1. 2005*, р. 1–44, на интернет страници <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:32005R0001>, 11. фебруар 2019).

¹¹⁰ Вид. Драган Јовашевић, Душица Миладиновић, *Прекршајно право*, Правни факултет, Ниш 2018, 25; Тако и: А. Батрићевић, 361.

¹¹¹ Таква је, уосталом законодавна пракса, како смо већ видели, немачког и швајцарског законодавца. Њима се придружио и хрватски нормотворац, будући да ЗЗЖ забрањује да се животиње усмрћују, да им се наноси бол, патња или повреде или да се намерно излажу страху и болестима, супротно овом Закону (на основу чл. 5, ст. 1), али се такво понашање санкционише као кривично дело. Вид. Kazneni zakon Republike Hrvatske, чл. 205 (*Narodne novine*, бр. 125/2011, 144/2012, 56/2015, 61/2015, 101/2017 и 118/2018).

¹¹² Напуштање животиња је као кривично дело санкционисао у француском праву, казном затвора до две године и новчаном казном од 30.000 евра. Вид. КЗФ, чл. 521-1, ст. 7.

¹¹³ За третирање напуштања кућног љубимца као кривичног дела, вид. Ј. Видић Трнинић, 332.

Репресивно деловање на учиниоце прекршаја, прописаних ЗДЖ, и поштравање новчаних казни може имати ефекте у пракси само ако се и превентивно делује против кршења слова овог закона.¹¹⁴ Чини се да одредба којом се државним органима, научноистраживачким организацијама, установама из области образовања, ветерине, пољопривреде, здравства, културе, информисања, другим установама и организацијама, као и правним и физичким лицима која у оквиру своје делатности, односно занимања обављају послове у вези са јединкама одређених животињских врста налаже „да обезбеђују, усмеравају и подстичу јачање свести о значају добробити животиња“, више делује као политичка парола, будући да нема прописаних санкција за нечињење,¹¹⁵ и да је, уместо тога, боље решење које предвиђа швајцарски законодавац, одредбом да је савезна влада дужна да проверава да ли се јавност информише, од стране савезне Управе за ветерину, о добробити животиња и да промовише обуку и континуирану едукацију људи који држе животиње.¹¹⁶ У прилог превенцији и спречавању кршења одредаба ЗЗЖ у Швајцарској свакако иде и одредба, садржана у ПЗЖ, којом се нормира обавезна обука паса која је подељена на теоријски и практични део.¹¹⁷

7. ИСТРАЖИВАЊЕ

Како би се утврдило да ли су и у којој мери одредбе ЗДЖ заиста заживеле у стварности, спровели смо истраживање праксе Прекршајног суда у Новом Саду, Прекршајног суда у Крагујевцу и Прекршајног суда у Нишу, обухвативши њиме последњих пет година примене овог законског текста.

Резултати истраживања нису нимало охрабрујући, утолико пре што је реч о прекршајним судовима чија се надлежност протеже на знатан део подручија Републике Србије.¹¹⁸ Наиме, према доступним подацима, на територији Прекршајног суда у Крагујевцу, у последњих пет година примене ЗДЖ, процесуирано је само девет случајева кршења одредаба овог Закона, а од тога, окончана су правноснажним одлукама само три случаја. Још гора ситуација је у пракси Прекршајног суда у Новом Саду, будући да су у протеклом периоду вођени поступци у три случаја, а од тога је само један окончан

¹¹⁴ У том правцу и *ibid.*, 333.

¹¹⁵ Вид. ЗДЖ, чл. 3, ст. 1.

¹¹⁶ Вид. ЗЗЖШ, чл. 5.

¹¹⁷ Вид. ПЗЖ, чл. 68.

¹¹⁸ Тако: Прекршајни суд у Новом Саду, осим града Новог Сада, обухвата и подручја следећих општина: Беочина, Титела и Врбаса; Прекршајни суд у Крагујевцу, изузев града Крагујевца, „покрива“ општине: Баточину, Кнић и Рачу; Прекршајни суд у Нишу, осим града Ниша, обухвата подручија и следећих општина: Алексинца, Дољевца, Житорађе, Мерошине, Ражња и Сврљига.

правноснажном одуком. Ништа боља ситуација није ни у пракси Прекршајног суда у Нишу који је у протеклом периоду покренуо и водио три прекршајна поступка, због учињених прекршаја, санкционисаних ЗДЖ.

На мали број процесуираних случаја противправног поступања према животињама баца сенку податак да сви они нису окончани осуђујућим пресудама прекршајних судова, већ да су у појединим предметима учиниоци прекршаја ослобођени одговорности због недостатка доказа,¹¹⁹ док су у другим предметима прекршајни поступци обустављени, услед наступања застарелости за вођење прекршајног поступка или због смрти учиниоца прекршаја.¹²⁰

У односу на Прекршајни суд у Новом Саду где се као учиниоци прекршаја, санкционисаних ЗДЖ, појављују само правна лица, у пракси Прекршајног суда у Крагујевцу и Прекршајног суда у Нишу то су искључиво физичка лица.

Истражујући праксу прекршајних судова у Новом Саду, Крагујевцу и Нишу, у назначеном временском периоду примене ЗДЖ, могли смо уочити да у окончаним случајевима важи правило примене што блаже казне. Или је то опомена за учињени прекршај,¹²¹ која као прекршајна санкција уопште није прописана ЗДЖ, или је то најнижа новчана казна.¹²²

Премда ЗДЖ нема директну санкцију за власнике кућних љубимаца, уколико их не обележе и не евидентирају, у пракси Прекршајног суда у Крагујевцу изрицане су казне управо за ове прекршаје, са позивом на повреду Закона о добробити животиња.¹²³

Посебно обесхрабрујуће делује податак да је само у једном предмету, и то у пракси Прекршајног суда у Нишу, санкционисано напуштање животиње.¹²⁴

Неразумно мали број процесуираних случајева који се тичу противправног поступања према животињама показује да постојећи надзорно-правни

¹¹⁹ Вид. пресуду Прекршајног суда у Крагујевцу, бр. 2661/2014 од 11. децембра 2014. године. Извор: Архива Суда.

¹²⁰ Вид. решење Прекршајног суда у Новом Саду, бр. 17187/2014. Извор: Архива Суда; пресуду Прекршајног суда у Нишу, бр. 23-3541/2017 од 24. априла 2017. године. Извор: Архива Суда.

¹²¹ Вид. пресуду Прекршајног суда у Крагујевцу, Одељење у Книћу, II-16-Пр. бр. 766/2018. Извор: Архива Суда.

¹²² Вид. пресуду Прекршајног суда у Нишу, бр. 18-4178/2016 од 23. децембра 2016. године. Извор: Архива Суда; пресуду Прекршајног суда у Крагујевцу, Одељење у Баточини, I-I Пр. бр. 969/2018. Извор: Архива Суда.

¹²³ Вид. пресуду Прекршајног суда у Крагујевцу, Одељење у Книћу, II-16-Пр. бр. 766/2018. Извор: Архива Суда; пресуду Прекршајног суда у Крагујевцу, Одељење у Баточини, I-I Пр. бр. 969/2018. Извор: Архива Суда.

¹²⁴ Вид. пресуду Прекршајног суда у Нишу, бр. 18-4178/2016 од 23. децембра 2016. године. Извор: Архива Суда.

механизам у примени ЗДЖ који укључује ветеринарску инспекцију и полицију, очигледно не функционише како треба. Да ли се ту ради о недостатку људи – ветеринарских инспектора, задужених да контролишу примену ЗДЖ, или недовољној обучености за питања заштите добробити животиња полицајаца? Или можда о недовољно израженој свести код свих субјеката задужених за примену ЗДЖ, о заштити животиња? Или је реч о нечему другом? Или од свега наведеног има помало, а најмање добре воље да се неке ствари доведу у ред.¹²⁵

Што се тиче дугогодишње праксе прекршајних судова у Новом Саду, Крагујевцу и Нишу да спроводе благу казнену политику према учиниоцима прекршаја, прописаних ЗДЖ, иако није за похвалу, не треба пуно да чуди, будући да се и једној развијеној Швајцарској, премда су забрањене високе казне за противправно поступање према животињама, у пракси извршитељи таквих дела кажњавају новчаним казнама од неколико стотина швајцарских франака.¹²⁶

Када се дубље проникне у садржину ЗДЖ, укључујући и подзаконске акте који су у њему нашли утемељење, стиче се утисак да је у питању комплексан правни механизам који низом забрана на штету људи, а у корист добробити животиња то форме ради и чини, а суштински и у стварности не, и да нема ни говора о томе да се њиме неограничено штите интереси животиња, а на уштрб људског рода.¹²⁷

8. ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Законе људи доносе да би служили њиховим потребама и интересима. ЗДЖ, мада по називу треба да има као приоритет заштиту животиња, заправо он посредно служи томе циљу, а непосредно њиме се ближе уређује правна позиција власника, односно држаоца животиња и других лица одговорних да примењују ЗДЖ.

Република Србија се доношењем ЗДЖ, са кашњењем, сврстала се у породицу европских држава које посебним законом штите животиње. Без претеривања, упоређењем одговарајућих решења садржаних у законима о заштити животиња Немачке, Швајцарске и Аустрије са решењима домаћег

¹²⁵ Невладина организација за заштиту животиња „Коалиција за живот“, у том погледу, потенцира незаинтересованост свих одговорних за примену ЗДЖ, посебно Управе за ветерину, да стави тачку на неразумно трошење средстава из буџета општина, на име лажног збрињавања напуштених животиња. Преузето са интернет странице Tag Archives: Zakon o dobrobiti zivotinja, <https://koalicijazazivot.org/tag/zakon-o-dobrobiti-zivotinja/>, 16. април 2019.

¹²⁶ Вид. G. Bolliger, M. Richner, V. Gerritsen, 33 и даље.

¹²⁷ Тако: B. Ristivojević, T. Bugarski, 18.

ЗДЖ може се констатовати да Република Србија, када је реч о заштити животиња, не одступа много у односу на законодавства побројаних држава.

Десетогодишња примена ЗДЖ показала је да многобројна решења садржана у њему, нису заживела у пракси, што се може приписати недостатку или мањку свести код људи о заштити добробити животиња, недовољно ефикасном надзорно-правном механизму, лабавој казненој политици, оскудици едукативних и информативних садржаја, посвећених заштити добробити животиња и промоцији принципа одговорног власништва над животињама.

Како би се побољшала примена постојећих решења, садржаних у ЗДЖ, које је пракса „препознала“ као недовољно примењљива, неопходно је спровести њихове измене и допуне, а, уместо постојећих правила која се директно конфронтирају добробити животиња, у текст закона уградити правила која су у служби заштите животиња. Велику помоћ, у том погледу, надлежном министарству могла би да пружи, наравно када се формира, Комисија за заштиту добробити животиња, тело, које са сличним називом, већ постоји у Аустрији и Немачкој.

Квалитетнијој примени ЗДЖ и самим тим заштити животиња, допринело би увођење, на нивоу сваког округа на територији Републике Србије, омбудсмана за животиње. Њихово присуство и деловање би олакшало, у великој мери, пријављивање случајева напуштања, злостављања, угрожавања живота и здравља животиња, с обзиром на постојећу поделу надлежности у домену заштите животиња између републичких органа и органа јединица локалне самоуправе. У исто време, ови субјекти би, као експерти за заштиту добробити животиња, били чланови Комисије за заштиту добробити животиња.

Осим тога, ефикаснија примена ЗДЖ подразумева ојачавање његовог надзорног механизма, укључивањем пољопривредних инспектора и формирањем посебне јединице у оквиру Министарства унутрашњих послова, задужене искључиво за заштиту добробити животиња као и проширивање надлежности комуналне милиције на питања из домена заштите добробити животиња. Притом, контрола примене ЗДЖ и пратећих подзаконских аката, подразумева да ови субјекти морају да поседују посебна знања из домена заштите добробити животиња. Исто би морало да важи и за судије који поступају у случајевима противправног поступања према животињама, независно од тога да ли су у питању кривична дела или прекршаји.

ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ

- Батрићевић Ана, „Домети и имплементација Закона о добробити животиња у правном систему Републике Србије“, *Правна ријеч, часопис за правну теорију и праксу*, Бања Лука, 23/2010, 353–365.
- Bolliger Gieri, Richner Michelle, Gerritsen Vanessa, *Schweizer Tierschutzstraf-praxis 2008, Sechster auswertender Jahresbericht über die Tierstraffälle-Datenbank der Stiftung für das Tier im Recht (TIR)*, Zürich 2009.
- Видић Трнинић Јелена, „Правна заштита кућних љубимаца у домаћем законодавству“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, XLVI, 4/2012, 305–333.
- Vukomirović Nataša, „Uhvati – sterilisi – vrati, zadrži ili udomi“, <http://link.plus.org.rs>, 12. фебруар 2017. године.
- Vukomirović Nataša, „Razlozi za izricanje malog broja osuđujućih presuda učinocima krivičnog dela ubijanja i zlostavljanja životinja“, <http://link.plus.org.rs>, 12. фебруар 2017. године.
- Грађански законик Републике Француске (Code civil од 21. марта 1804. године, пречишћен текст на дан 12. јула 2019. године, <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070721>, 18 јун 2019. године).
- Грађански законик Руске Федерације (Гражданский кодекс Российской Федерации, први део од 30. новембра 1994. године, *N 51-ФЗ*, други део од 26. јануара 1996. године, *N 14-ФЗ*, трећи део од 26. новембра 2001. године, *N 146-ФЗ* и четврти део од 18. децембра 2006. године, *N. 230-ФЗ*, са последњим изменама и допунама од 29. јула 2017. године, <http://www.interlaw.ru/law/docs/10064072>, 18. јун 2019. године).
- Давинић Марко, „Управно-правни аспекти Закона о добробити животиња“, *Зборник радова „Животиње и право“*, (ур. Караникић-Мирнић Марија, Давинић Марко и Вуковић Игор), Правни факултет, Београд 2016, 109–128.
- Закон о ветеринарству Републике Србије – ЗВ, *Службени гласник РС*, бр. 91/2005, 30/2010, 93/2012 и 17/2019 – др. закон.
- Zakon o veterinarstvu Republike Hrvatske, *Narodne novine*, br. 82/2013, 148/2013 и 115/2018.
- Закон о дивљачи и ловству Републике Србије, *Службени гласник РС*, бр. 18/2010 и 95/2018 – др. закон.
- Закон о добробити животиња Републике Србије – ЗДЖ, *Службени гласник РС*, бр. 41/2009.
- Закон о заштити животиња Републике Аустрије – ЗЗЖА (Tierschutzgesetz од 28. септембра 2004. године, *BGBI. I*, Nr. 118/2004, закључно са изменама и допунама од 21. децембра 2018. године, *BGBI. I* Nr. 86/2018, <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassungundesnormer&Gesetzesnummer=20003541>, 22. јун 2019. године).
- Закон о заштити животиња Републике Немачке – ЗЗЖН (Tierschutzgesetz од 24. јула 1972. године, у верзији објављеној 2006. године, *BGBI. I S.* 1206, 1313, закључно са изменама и допунама од 17. децембра 2018. године, *BGBI. I p.* 2586, <http://www.gesetze-im-internet.de/tierschg/BJNR012770972.html>, 22. јун 2019. године).

- Zakon o zaštiti životinja Republike Hrvatske – 33ЖХ (*Narodne novine*, br. 102/2017 и 32/2019).
- Закон о заштити животиња Швајцарске Конфедерације – 33ЖШ (SR 455 Tier-schutzgesetz од 16. децембра 2005. године, *AS 2008 2965*, *BBI 2006 327*, за-кључно са изменама и допунама од 20. јуна 2014. године, *AS 2017 249*, *BBI 2011 5571*, <https://www.admin.ch/opc/de/classified=compilation/20022103/index.html>, 22. јун. 2019. године).
- Закон о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда Републике Србије, *Службени гласник РС*, бр. 128/2014 и 95/2018 – др. закон.
- Закон о инспекцијском надзору Републике Србије (*Службени гласник РС*, бр. 36/2015, 44/2018 – др. закон и 95/2018).
- Закон о комуналној милицији Републике Србије, (*Службени гласник РС*, бр. 49/2019).
- Заштитник грађана Републике Србије, „Посебан извештај Заштитника грађана – Проблеми у примени одредби Закона о ветеринарству и Закона о добробити животиња о старању о напуштеним и изгубљеним животињама“, Београд, 2019, <https://www.ombudsman.rs/index.php/izvestaji/posebni-izvestaji/>, 12. јун 2019. године.
- Јовашевић Драган, Миладиновић Душица, *Прекршајно право*, Правни факултет, Ниш 2018.
- Kazneni zakon Republike Hrvatske (*Narodne novine*, br. 125/2011, 144/2012, 56/2015, 61/2015, 101/2017 и 118/2018).
- Кривични законик Републике Србије – КЗ (*Службени гласник РС*, бр. 85/2005, 88/2005 – испр., 107/2005 – испр., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 и 35/19).
- Кривични законик Републике Француске – КЗФ (Code penale од 22. јула 1992. године, пречишћен текст на дан 1. јуна 2019. године, <http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070719>, 14. јун 2019. године).
- Кривични законик Руске Федерације (Уголовный кодекс Российской Федерации од 13 јуна 1996. године, N 63-ФЗ, са последњим изменама и допунама од 29. јула 2017. године, <http://www.interlaw.ru/law/docs/10008000>, 14. јун 2019. године).
- Michel Margot, Schneider Kayasseh Eveline, „The Legal Situation of Animals in Switzerland: Two Steps Forward, One Step Back – Many Steps to go“, *Journal of Animal Law*, Vol. VII, 2011, 1–42.
- Службени листи града Новог Сада*, бр. 60/2010, 12/2011, 17/2011 – испр., 1/2012, 65/2013 – др. одлука, 13/2014, 11/2015, 33/2015 – аутентично тумачење, 63/2015 и 16/2018.
- Службени листи града Крагујевца*, бр. 18/2014 – пречишћен текст, 9/2017 и 11/2018.
- Одлука о местима и начину извођења кућних љубимаца на јавне површине на територији града Ниша, *Службени листи града Ниша*, бр. 10/2015 и 18/2017.
- Paunović, Milan, „Životinjska prava, Prilog proširenoj teoriji ljudskih prava“, *Strani pravni život* 3/2005, 9–44.
- Planiraju da ubiju 1.300 pasa i mačaka: teške optužbe na račun komunalaca iz Požege, <http://www.telegraf.rs/vesti/2047508-planiraju-da-ubiju-1-300-pasa-i-macaka-teške-optuzbe-na-racun-komunalaca-iz-pozege-foto>, 12. мај 2019.

- Правилник о заштити животиња Швајцарске Конфедерације – ПЗЖ (Tierschutzverordnung од 23. априла 2008. године, *AS 2008 2985*, са последњим изменама и допунама од 27. новембра 2018. године, *AS 2018 4283*, <https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/20080796/index.html>, 22. јун 2019. године).
- Правилник о начину држања паса који могу представљати опасност по околину, *Службени гласник РС*, бр. 65/2010.
- Правилник о регистрацији, односно одобравању објеката за узгој, држање и промет животиња, *Службени гласник РС*, бр. 36/2017.
- Правилник о условима које морају да испуне одгајивачнице за животиње, *Службени гласник РС*, бр. 14/2012.
- Правилник о условима које морају да испуњавају прихватилишта и пансиони за животиње, *Службени гласник РС*, бр. 19/2012.
- Правилник о условима који треба да испуњава зоолошки врт, односно мини зоолошки врт и елементима за одређивање мини зоолошког врта, *Службени гласник РС*, бр. 75/2010.
- Правилник о условима у погледу превозних средстава у којима се превозе животиње, *Службени гласник РС*, бр. 14/2010.
- Предлог Закона о добробити животиња, <https://www.otvorenavlada.rs/pz-o-dobrobiti-zivoitinja0044-lat-doc-2/>, 11. март 2019. године.
- Пресуда Прекршајног суда у Крагујевцу, бр. 2661/2014 од 11. децембра 2014. године. Извор: Архива Суда.
- Пресуда Прекршајног суда у Крагујевцу, Одељење у Баточини, I-I Пр. бр. 969/2018. Извор: Архива Суда.
- Пресуда Прекршајног суда у Крагујевцу, Одељење у Книћу, II-16-Пр. бр. 766/2018. Извор: Архива Суда.
- Пресуда Прекршајног суда у Нишу, бр. 18-4178/2016 од 23. децембра 2016. године. Извор: Архива Суда.
- Пресуда Прекршајног суда у Нишу, бр. 23-3541/2017 од 24. априла 2017. године. Извор: Архива Суда.
- Prijavite nasilje na životinjama, <https://nadlanu.com/134405/prijavite-nasilje-nad-zivotinjama/>, 22. март 2019.
- Решење Прекршајног суда у Новом Саду, бр. 17187/2014. Извор: Архива Суда.
- Ristivojević Branislav, Bugarски Tatjana, „Krivično delo ‚Ubijanje i mučenje životinja‘ iz člana 269 KZ RS u svetlu Zakona o dobrobiti životinja“, *NPB Žurnal za kriminalistiku i pravo*, Криминалистичко-полицијска академија, 1/2014, 1–19.
- Стојановић Наташа, „Правна заштита добробити животиња током превоза у Европи“, *Теме*, 3/2013, 1263–1279.
- Stojanović Nataša, „Which animal rights should be recognized?“, *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu*, Vol. 64, no. 3/2016, 75–92.
- Стојановић Наташа, *Право животиња*, Правни факултет, Ниш 2017.
- Tag Archives: Zakon o dobrobiti životinja, <https://koalicijazivot.org/tag/zakon-o-dobrobiti-zivotinja/>, 16. април 2019.
- Bundes-verfassungsgesetz der Republik Österreich од 1. јануара 1930. године, *BGBI. Nr. 1/1930*, закључно са изменама и допунама од 8. јула 2019. године, *BGBI. I Nr. 57/2019*, <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=bundesnormen&Gesetzesnummer=10000138>, 8. јун 2019. године.

- Устав Републике Немачке (Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland од 23. маја 1949. године, *BGBI. S. 1*, закључно са изменама и допунама од 28. марта 2019. године, *BGBI. I S. 404*, <https://www.bundestag.de/parlament/aufgaben/rechtgrundlagen/grundgesetz>, 4. март 2019. године).
- Устав Републике Србије, *Службени гласник РС*, бр. 98/2006.
- RS 101 Constitution fédérale de la Confédération suisse, од 18. априла 1999. године, *RO 1999 2556, FF 1999 5306*, закључно са изменама и допунама од 16. јуна 2017. године, *RO 2019 769, FF 2016 6003*, <https://www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/19995395/index.html>, 4. март 2019. године.
- Francione Gary and Garner Robert, *The Animal Rights Debate, Abolition or Regulation?*, Columbia University Press, New York, 2010.
- <http://vet.minpolj.gov.rs/sr/component/content/article/266-registri>, 14. јул 2019. године.
- <https://ekonomski.net/u-hrvatskoj-prosecna-plata-873-evra-u-srbiji-460-evra.html>, 18. мај 2019. године.
- <http://ksrs.rs/odgajivacnice/>, 14. јул 2019. године.
- <https://www.globalanimallaw.org/database/national/index.html>, 4. јун 2019. године.
- Council Regulation (EC) No 1/2005 of 22 December 2004 on the protection of animals during transport and related operations and amending Directives 64/432/EEC and 93/119/EC and Regulation (EC) No 1255/97 (*OJ L 3 of 5. 1. 2005*, p. 1–44, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:32005R0001>, 11. фебруар 2019).
- Terrestrial Animal Health Code, http://www.oie.int/index.php?id=169&L=0&htmfile=chaptire_aw_stray_dog.htm, 9. мај 2019. године.

Nataša D. Stojanović, Ph.D., Full Professor
University of Niš
Faculty of Law Niš
natasa@prafak.ni.ac.rs

Ten Years of the Animal Welfare Law of the Republic of Serbia

Abstract: *The author's attention is focused on the Animal Welfare Law in the Republic of Serbia and the effects of its ten-year application. In the paper, the author sets herself a goal to evaluate through analysis and critical consideration the individual solutions contained in this statutory text, their quality from the aspect of the protection of animals in relation to the corresponding solutions in the animal welfare acts of Germany, Switzerland, Austria, and Croatia. The author's goal is also to examine the effectiveness and practical applicability of the relevant provisions of this statutory text and, on the basis of researched practice of the Misdemeanour Court in Novi Sad, the Misdemeanour Court in Kragujevac, and the Misdemeanour Court in Niš for the last five years of its application. In the paper, the author advocates for amendments to individual solutions, contained in Serbian Animal Welfare Law, which are recognized by practice as insufficiently applicable; for deletion of any solutions directly confronting animal welfare protection, and for strengthening the supervisory and legal mechanism, in order to facilitate the application of this statutory text. In the author's opinion, setting up a Commission for Animal Welfare Protection, as well as the introduction of Commissioner for Animals at the level of each county in the territory of the Republic of Serbia, would contribute to the improvement of application of accompanying by-laws.*

Keywords: *Animal Welfare Law. – Amendments to the Law. – Commission for Animal Welfare Protection. – Commissioner for Animals. – Penal policy.*

Датум пријема рада: 30.07.2019.